

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szakvéleményei

Digitális műsorelosztás és műsorszolgáltatás szerzői jogi megítélése

Ügyszám: SZJSZT 43/07/1.

A megkereső által feltett kérdések:

A) Minősül-e új, egyedi felhasználásnak az analóg műsorok egyidejű változatlan digitális formátumú jelekként való továbbítása, ha

- 1.) A műsor már nyilvánosságra hozott, oly módon, hogy az bárki számára hozzáférhető;
- 2.) A műsor továbbközvetítésére analóg, egyidejű, változatlan továbbközvetítéssel a műsorelosztó már rendelkezik a műsorszolgáltatótól származó felhatalmazással, ehhez a továbbközvetítéshez képest nem változik meg:
 - 2.1. az egyidejűség;
 - 2.2. a műsor intaktsága, hiszen változtatás nélkül továbbítatik a műsor;
 - 2.3. a vételkörzet és a nyilvánosság azon köre, aki a műsorhoz az elosztó révén hozzáfér;
 - 2.4. a műsorelosztó személye;
 - 2.5. az üzleti, pénzügyi modell, az ellenérték beszedése, elszámolása.
- 3.) A műsorszolgáltató megadott hozzájárulása nem rendelkezik az átviteltechnológiáról, ki sem zárja és nem is nevesíti a digitalizált továbbítást.
- 4.) Az analóg terjesztéshez képest nem keletkezik többlet technológiai lehetősége sem a műsorelosztónak, sem a végfelhasználónak arra, hogy a műsort, vagy annak elemeit többszörözzék, rögzítsék.
- 5.) Az Szt. által sui generis felhasználásnak minősített egyidejű, változatlan vezetékes továbbközvetítés fentiek szerint megvalósul, a jogszabály, illetőleg más jogilag releváns tény, nyilatkozat (pl. szerződés) az átvitel technológiáját, a jelek előállításának, továbbításának módjára nem tartalmaz rendelkezést, ebből következik, hogy digitális jel és az analóg jel között a jogszabály nem tesz különbséget, ergo az átviteltechnikák között szerzői jogilag releváns különbség nincs (ellentétben pl. a kódolt sugárzásra vonatkozó speciális szabályokkal).
- 6.) A simulcastban a digitális átvitel önálló gazdasági jelentőséggel nem bír.

B) Az Szt. 102-105. §§-aiban szabályozott egyeztető eljárásnak helye lehet-e annak tisztázása céljából, hogy a digitális simulcast egyidejű változatlan vezetékes továbbközvetítésnek minősíthető-e? Másként: e minősítési kérdés vitatása az egyidejű vezetékes továbbközvetítéssel kapcsolatos vitának tekinthető-e? Az egyeztető eljárás tartalma alatt a műsorterjesztővel szemben érvényesíthetők-e a szerzői jog megsértésének jogkövetkezményei, illetőleg az erre irányuló eljárásokban előzetes kérdésnek minősíthetik-e az egyeztetési eljárás eredményét?

Az Eljáró Tanács szakvéleménye:

Ad A.)

A televízió-, illetve rádióműsorok egyidejű változatlan és csonkítatlan továbbközvetítése – mint a hatályos Szerzői Jogi Törvény¹ (Szt.) 28. § (2) bekezdése által nevesített elkülönült

¹ 1999. évi LXXVI. törvény a szerzői jogról

felhasználás – szerzői jogi megítélése szempontjából nincs különbség a műsorjelek analóg vagy digitális továbbközvetítése között. Az analóg műsorjelek egyidejű, változatlan és csonkítatlan digitális formátumú továbbközvetítése szerzői jogi szempontból egyenértékű azzal az esettel, ha az egyidejű, változatlan, csonkítatlan továbbközvetítés analóg formátumban történik. Ugyancsak nem tér el az egyidejű, változatlan, csonkítatlan továbbközvetítés szerzői jogi megítélése abban a – jelenlegi gyakorlatban általánosnak tekinthető – esetben sem, ha az eredetileg digitális műholdas, bárki által hozzáférhető (free-to-air) műsorjelet valamely kábeltelevíziós rendszer üzemeltetője analóg jelfolyammá alakítja és analóg formában juttatja el a kábeltelevíziós rendszerhez kapcsolódó előfizetői háztartásokhoz.

Az irányadó nemzetközi, uniós és hazai szerzői jogi szabályok alapján² a sugárzott rádió-, illetve televízió-műsornak az eredeti sugárzó rádió-, illetve televízió-szervezettől elkülönült szervezet általi egyidejű, változatlan vezetékes továbbközvetítése attól függetlenül a sugárzott műsor, illetve az abban foglalt védett szerzői művek, továbbá hangfelvételek és előadóművészi teljesítmények sugárzásához képest újabb, elkülönült felhasználását valósítja meg, hogy a vezetékes átvitel milyen technikai eljárással, azaz milyen jelformátumban valósul meg, legyen az analóg vagy digitális MPEG2 vagy MPEG4-es akár DVB, akár IP szabvány szerinti jel.³

² A kábeltelevíziós műsortovábbközvetítés szempontjából releváns nemzetközi szerzői jogi normák:

- az irodalmi és művészeti művek védelméről szóló, Magyarországon az 1975. évi 4. tvr-rel kihirdetett, az irodalmi és művészeti művek védelméről szóló ún. Berni Uniós Egyezmény (a továbbiakban: BUE) 1971. évi párizsi szövegének 11. bis cikk (1) bekezdés (ii) pontja;

- az 1996. évi Genfben aláírt ún. WIPO Szerzői Jogi Szerződés (a továbbiakban: WCT) 8. cikke;

- az 1996. évi Genfben aláírt ún. WIPO Előadásokról és Hangfelvételekről szóló Szerződés (a továbbiakban: WPPT) 10. és 14. cikke;

- az Európai Parlament és Tanács műholdas műsorsugárzás és vezetékes továbbközvetítés szerzői és szomszédos jogi kérdéseiről szóló 93/83/EGK sz. Irányelvének (a továbbiakban: Műhold és Kábel Irányelv) 8. és 9. Cikkei

³ Némi bizonytalanság csak a jelen vélemény tárgykörén kívül eső IPTV-típusú jeltávitel útján megvalósuló továbbközvetítési esetek megítélésében mutatkozik európai uniós szinten, mert a Bizottság a Műhold és Kábel Irányelv legutóbbi felülvizsgálata során arra az álláspontra jutott, hogy az Irányelv 9.1. cikke szerinti kábeles továbbközvetítés szabályát nem lehet az internet protokoll alapú rendszerek útján megvalósuló továbbközvetítésekre kiterjesztően értelmezni. A BUE 11. bis cikk szerinti továbbközvetítés azonban az általános felfogás szerint kiterjed mindenfajta vezetékes továbbközvetítésre, így az IPTV továbbközvetítésre is, amennyiben az vezetékes rendszer útján valósul meg.

⁴ Sztj. 28. § (3) bekezdés

⁵ Sztj. 90. § (1) és (4) bekezdés

⁶ Sztj. 43. § (3) bekezdés, mely szerint a felhasználási engedély korlátozható valamely felhasználási módra, illetve a felhasználás meghatározott mértékére, azaz elvileg – egyedi jogosítás esetén – a szerző kizárhatná művének pl. a set-top-boxban történő továbbközvetítését vagy meghatározhatná, hogy pl. mekkora minimum-nézőszám (esetleg minimum díjgarancia) eléréséhez köti a digitális továbbközvetítés lehetőségét, egyidejű, változatlan és csonkítatlan kábeltelevíziós továbbközvetítés esetén a szerzői jogosultak részéről ilyen kikötés alkalmazása a kizárólag közös jogkezelés útján gyakorolható engedélyezési jog miatt nem lehetséges.

⁷ Az előadóművészek, a hangfelvétel-előállítók és a sugárzó rádió-, illetve televízió-szervezetek ún. szomszédos jogi védelméről szóló 1961. évi Római Egyezmény 13. cikke a rádió-, illetve televízió-szervezeteknek csak a saját sugárzott műsoruk továbbsugárzása tekintetében biztosít jogi védelmet, a kábeltelevíziós továbbközvetítés tekintetében a rádió-, illetve televízió-szervezeteket nemzetközi szerzői jogi egyezmények alapján jelenleg védelem nem illeti meg.

⁸ A Műhold és Kábel Irányelv 1. cikk (3) bekezdése alapján vezetékes továbbközvetítés: a másik tagállamból származó, a nyilvánosság általi vételre szánt televíziós vagy rádiós műsor vezetékes vagy vezeték nélküli – ide értve a műholdas közvetítést is – eredeti közvetítésének egyidejű, változatlan és teljes terjedelmű, kábeles vagy mikrohullámos rendszeren keresztüli, nyilvánosság általi vételre szánt továbbközvetítése.

⁹ Lásd: 6. sz. lábjegyzet

¹⁰ Az Európai Parlament és a Tanács 2001/29/EK irányelve az információs társadalomban a szerzői és szomszédos jogok egyes vonatkozásainak összehangolásáról

¹¹ Lásd: Sztj. 83. § (2) bekezdés

A rádió-, illetve televízió-műsorok egyidejű, változatlan kábeltelevíziós továbbközvetítésével kapcsolatban a sugárzott műsorokban foglalt szerzői művek (pl. filmalkotások, zeneművek stb.) jogosultjainak legszélesebb nemzetközi szintű védelmét a BUE 11. bis cikke biztosítja. A BUE 11. bis cikk (1) bekezdés (ii) pontja szerint a sugárzott rádió-, illetve televízió-műsorokban foglalt szerzői jogi védelem alatt álló alkotások jogosultjai engedélyezési jogot jelentő ún. kizárólagos joggal rendelkeznek sugárzott műveik továbbsugárással vagy vezetékes átvitelrel megvalósuló továbbközvetítésével kapcsolatban, ha az ilyen továbbközvetítést az eredeti műsort sugárzó rádió-, illetve televízió-szervezethez képest más szervezet (esetünkben: kábeltelevíziós szervezet) végzi. A BUE hivatkozott szabályán túlmenően a WCT 8. cikke általában, minden nyilvánossághoz közvetítési mód, technika, illetve eljárás (akár vezetékes, akár vezeték nélküli vagy bármely más módon vagy eszközzel megvalósuló nyilvánossághoz közvetítés és lehívásra hozzáférhetővé tételrel megvalósuló nyilvánossághoz közvetítés) esetében megerősíti a szerzői jogosultak kizárólagos jogát. (A WPPT 10., illetve 14. cikke pedig az előadóművészek és a hangfelvétel-előállítók kizárólagos engedélyezési jogát arra az esetre szűkíti, amikor a hangfelvételen rögzített előadásaikat vagy hangfelvételeiket oly módon teszik a nyilvánosság számára hozzáférhetővé, hogy a nyilvánosság tagjai az azokhoz való hozzáférés helyét és idejét egyénileg választhatják meg.)

A sugárzott műsor egyidejű, változatlan és csonkítatlan továbbközvetítése a szerzőkön kívül csak a rádió-, illetve televízió-szervezetek tekintetében keletkeztet kizárólagos, azaz engedélyezési jogot, a műsorokban foglalt előadóművészi teljesítmények jogosultjainak, továbbá a hangfelvételek előállítóinak jogdíjigényük van.

A joggyakorlás szempontjából fontos, hogy bár a szerzői jogosultak – a fentiek szerint – kizárólagos joggal rendelkeznek sugárzott műveik kábeltelevíziós továbbközvetítése esetén, e jogukat egyedileg nem, hanem kizárólag közös jogkezelés útján gyakorolhatják⁴. A közös jogkezelő szervezetet a felhasználókkal szemben szerződéskötési kötelezettség terheli, méghozzá a felhasználók közötti indokolatlan különbségtétel nélkül, az egyenlő bánásmód elvének érvényesülése mellett.⁵ Ez azt jelenti, hogy a felhasználási szerződés tartalmának és feltételeinek kialakítása során a közös jogkezelő eljárása meglehetősen kötött, a szerződési szabadság elve csak korlátozott mértékben érvényesül. Így, bár a szerzőknek elvileg lehetőségük lenne (de csak egyedi jogosítási szerződések esetén) az Szjt. felhasználási szerződésekre vonatkozó rendelkezései alapján a felhasználás módja tekintetében speciális feltételek, korlátozások alkalmazására (akár pl. a set-top-box alkalmazása tekintetében)⁶, a közös jogkezelésre vonatkozó különleges szabályok miatt nem lehetséges olyan kikötés, mely a digitális jelformátum szerinti továbbközvetítést bármilyen módon kizárná vagy korlátozná.

Ami az előadóművészi, illetve hangfelvétel-előállítói jogosultak joggyakorlását illeti, e jogosultak tekintetében semmifajta speciális korlátozás vagy kizárás alkalmazása nem lehetséges, tekintettel arra, hogy jogaik kötelezően közös jogkezelés útján történő gyakorlásán túl, e jogosultakat a kábeltelevíziós továbbközvetítés esetén csak jogdíjigény illeti meg, a felhasználás módjának, terjedelmének meghatározására e jogosultaknak nincs lehetőségük.

A rádió-, illetve televízió-szervezetek önálló, egyedileg gyakorolható engedélyezési joggal rendelkeznek műsoraik kábeltelevíziós rendszerek útján történő továbbközvetítése esetén. E jogukat szélesebb értelemben vett nemzetközi egyezmény ugyan nem biztosítja⁷, de európai uniós szerzői jogi szabály igen. A Műhold és Kábel Irányelv 8., 9. és 10. cikkei egyedi engedélyezési jogot biztosítanak a rádió- és televízió-szervezeteknek más tagállamból sugárzott műsoraik vezetékes⁸ (kábeltelevíziós) továbbközvetítése tekintetében.

A hatályos magyar Szjt. 80. § (1) bekezdés a) pontja a rádió-, illetve televízió-szervezetek kizárólagos – ún. szomszédos – jogaként meghatározza a sugárzott rádió-, illetve televízió-műsor vezeték útján történő továbbközvetítése esetén a rádió-, illetve televízió-szervezet engedélyezési jogát.

Az európai, illetve a hatályos magyar jog tehát egyedileg gyakorolható kizárólagos engedélyezési jogot biztosít a rádió- és televízió-szervezeteknek műsoraik vezetékes továbbközvetítése esetén. Ugyanakkor a hatályos Szjt. (hasonlóan a nemzetközi és európai szerzői jogi szabályokhoz) a szomszédos jogok szempontjából sem tesz különbséget analóg, illetve digitális jelformátumban megvalósuló nyilvánosságához közvetítés között. A rádió-, illetve televízió-szervezetekre nem vonatkoznak a felhasználási szerződések általános szabályaira vonatkozó, a felhasználás módja tekintetében korlátozó feltétel kikötését engedő fentiekben már hivatkozott speciális rendelkezések sem⁹, így az Szjt. rendelkezései alapján a rádió-, illetve televízió-szervezetnek nincs lehetősége a digitális formában megvalósuló műsor-továbbközvetítést – ha a műsorának kábeltelevíziós továbbközvetítésére egyszer már engedélyt adott – megtiltani vagy korlátozni.

Fel kell hívni ugyanakkor a figyelmet arra, hogy az Szjt. háttérjogszabályaként alkalmazandó Polgári Törvénykönyv szerződésekre vonatkozó általános szabályai alapján a rádió-, illetve televízió-műsorok kábeltelevíziós továbbközvetítésére irányuló engedélyezési (licencia) szerződésekben a felek szabadon tehetnek egyéb, általános polgári jogi szerződési jogi kikötéseket. Így arra is mód van, hogy a rádió-, illetve televízió-szervezet, melynek sugárzott műsorát a kábeltelevízió-szervezet továbbközvetíti, a jogosítási szerződésben olyan kikötést tegyen, amely a továbbközvetítés terjedelmét, technikai feltételeit külön feltételekhez köti, pl. minimum néző-, illetve előfizetőszám set-top-boxos továbbközvetítés esetén vagy a set-top-boxban speciális programcsomagokban történő továbbközvetítést megtiltja vagy meghatározott jelminőséget ír elő a kábeles jelátvitel tekintetében, stb. Az ilyen speciális, rendszerint üzleti vagy műszaki megfontolásokon alapuló kikötések, bár nem érintik azt a fő szerzői jogi szabályt, mely szerint a műsor-továbbközvetítés attól függetlenül megvalósul, hogy az digitális vagy analóg jel formájában történik, mégis e polgári jogi speciális feltételek még érvényesen kiköthetők, és a gyakorlatban korlátozhatják a set-top-boxos jelátvitelt.

Végezetül a kérdés megválaszolásakor utalni kell arra, hogy a digitális kábeltelevíziós jelátvitel esetén az egyidejű, változatlan és csonkítatlan továbbközvetítésen, azaz a nyilvánosságához közvetítési felhasználáson túlmenően szükségszerűen átmeneti jelrögzítés is történik, hiszen a digitális vagy analóg műholdas vagy földi sugárzású műsorjelek vételét követően a továbbközvetítési fázist megelőzően e jelek (újra)kódolása valósul meg, amely a jeleknek a kódoló berendezéseken belüli átmeneti rögzítésével jár, még ha ez az átmeneti rögzítés a másodperc töredékét kitevő időtartamban történik is. Az Szjt. 18. §-a a fentiekben hivatkozott két digitális szerzői jogi egyezmény, a WCT és a WPPT kimondja, hogy többszörözésnek minősül a mű anyagi hordozón történő közvetlen vagy közvetett rögzítése bármilyen módon, akár véglegesen, akár időlegesen, ide értve a digitális formában megvalósuló többszörözést is. Ugyancsak többszörözésnek minősül a nyilvánosságához történő közvetítés céljára való rögzítés. Nemcsak a továbbközvetítés szempontjából, hanem a többszörözési (ideiglenes rögzítési) cselekmény szempontjából is megállapítható tehát, hogy szerzői jogi szempontból nincs különbség analóg és digitális jelformátum között, így arra sincs mód – különös tekintettel az alábbiakban hivatkozott szabad felhasználási rendelkezésekre is – hogy a jogosultak ezeket a digitális jelátalakításokat megtiltsák vagy korlátozzák.

A hatályos Sztj. 35. § (6) bekezdése az INFOSOC irányelv 5. cikk (1) bekezdésének megfelelően¹⁰ a jogosultak engedélye nélküli ún. szabad felhasználásként tesz lehetővé minden olyan rögzítési cselekményt, amely a mű járulékos vagy közbelső – a felhasználásra irányuló folyamat elválaszthatatlan és lényeges részét képező, önálló gazdasági jelentőség nélküli – időleges többszörözését valósítja meg, amelynek kizárólag az a célja, hogy lehetővé tegye a műnek a szerző által engedélyezett felhasználását. A hivatkozott átmeneti rögzítésre vonatkozó szabad felhasználási szabály nemcsak a szerzői jogosultak kizárólagos jogainak alkalmazása alól teremt kivételt, jogosulti engedély nélkül lehetővé téve az ilyen átmeneti jellegű többszörözési cselekményeket, hanem a többi érintett szomszédos jogi jogosult szempontjából is.¹¹

Összefoglalva: a Megkeresésben részletesen körülírt esetben, az analóg műsorjel digitális átalakítása és kábeltelevíziós továbbkövetítése esetén nem beszélhetünk az analóg műsor-továbbkövetítéshez képest eltérő felhasználásról. A sugárzott műsorban szereplő szerzői művek, illetve hangfelvételek, valamint előadások tekintetében törvény által előírt kötelező közös jogkezelés valósul meg, a kábeltelevíziós műsor-továbbkövetítés digitális jelformátumban történő megvalósítását e jogosultak nem tilthatják és nem is korlátozhatják. A rádió- és televízió-szervezetek szerzői jogi alapon ugyancsak nem korlátozhatják és nem is tilthatják sugárzott műsoraik egyébként engedélyezett kábeltelevíziós továbbkövetítését pusztán azon az alapon, hogy a továbbkövetítés digitális formában valósul meg vagy az analóg továbbkövetítés mellett digitális formában is megvalósul. Amennyiben azonban a digitális set-top-boxos továbbkövetítés műszaki vagy nézőszámbeli, illetve a továbbkövetítés terjedelmét, üzleti feltételeit érintő eltéréseket okoz az eredeti műsorszolgáltatói megállapodásban foglalt polgári jogi szerződési feltételekhez képest, úgy polgári jogi alapon az érintett rádió-, illetve televízió-szervezetnek lehetősége lehet arra, hogy a set-top-boxos terjesztéssel szemben kifogást emeljen, amennyiben az eredeti megállapodásban kifejezetten élt ilyen jellegű, korlátozásokat tartalmazó szerződési kikötésekkel. Ha ilyen korlátozó kikötések a rádió-, illetve televízió-szervezettel kötött szerződésben külön nem szerepelnek és a digitális továbbkövetítés nem is tágítja semmilyen módon a felhasználásnak a jogosultak által engedélyezett kereteit, illetve mértékét, úgy a jogosultak nem emelhetnek kifogást a digitális formában megvalósuló egyidejű, változatlan és csonkítatlan kábeltelevíziós továbbkövetítés ellen.

Ad B.)

Az Sztj. 103. § szerinti egyeztető testület eljárása kábeltelevíziós továbbkövetítéssel kapcsolatos viták esetén lehetséges bármely fél, illetve jogosulti közös jogkezelő szervezet egyoldalú kezdeményezése alapján. Az Sztj. 102. §-a úgy fogalmaz, hogy a díjazásról és a felhasználás egyéb feltételeiről történő megállapodás meghíúsulása esetén lehetséges az egyeztető testület eljárását kérni. Amennyiben a Megkeresésben körülírt elvi kérdésben, azaz az analóg vagy digitális jelátvitel szerzői jogi minősítésében alakul ki vita a felek között, úgy ez nem tekinthető a díjazást és a felhasználás egyéb feltételeit érintő kérdésnek, az ilyen elvi szerzői jogi tartalmú jogvita kizárólagos Fővárosi, illetve megyei bírósági hatáskörbe tartozik. Nem kizárt ugyanakkor, hogy a digitális továbbkövetítéssel, a set-top-boxok alkalmazásával összefüggésben nem elvi szintű szerzői jogi kérdés merül fel, hanem a vita a díjazásra, illetve egyéb szerződési feltételekre vonatkozóan (például ha a vita a felek között azzal kapcsolatban merül fel, hogy a párhuzamos digitális továbbkövetítésre tekintettel jár-e, illetve ha a válasz igen, milyen mértékű többletdíj) merül fel, amely esetben szóba kerülhet az egyeztető testület hatásköre.

Az eljáró tanács megjegyzi, hogy az Szjt. módosítására irányuló, várhatóan a tavaszi ülészakban a Parlament elé kerülő törvényjavaslat esetleg módosíthatja, kibővítheti az egyeztető testület hatáskörét.

Budapest, 2008. február 29.

Dr. Kovács Anita
a tanács elnöke

Dr. Sár Csaba
a tanács előadó tagja

Dr. Kiss Zoltán
a tanács szavazó tagja